

Сорочинська Оксана Андріївна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач

(Житомирського державного університету імені Івана Франка)

Мельничук Любов,

студентка 47Бд-Почат групи ННІ педагогіки,

(Житомирського державного університету імені Івана Франка)

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Одним із пріоритетних завдань екологічної освіти та виховання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі є формування всебічно розвиненої творчої особистості [1, с. 22]. Найважливіші завдання екологічної освіти, виконання яких позначається на збереженні й раціональному використанні природних комплексів України, стосуються формування у молоді інформованості та когнітивних способів аналізу взаємовідносин людини і природи, емоційно позитивного ставлення до її охорони та мотиваційних засад активного впливу на навколишнє середовище.

Державні перетворення в Україні, що наповнені екологічним змістом, детермінували потреби у розробці вихідних засад удосконалення та підвищення ефективності освіти щодо забезпечення екологічної підготовки молоді, що в подальшому позначається на її екологічній практичній діяльності.

Науковці майже одноставно наголошують на думці, що шкільний урок інтегрованого курсу «Я досліджую світ» із домінуванням традиційних форм, методів та засобів, на жаль, не здатний забезпечити розвиток емоційно-ціннісних настановлень на взаємодію дітей із природним довкіллям. Також, запропонувати необхідні умови для організації екологічно доцільної діяльності учнів у природі на відміну від позаурочної діяльності. Саме тому, виникає необхідність застосування таких педагогічних умов із використанням інтерактивних форм роботи, які б сприяли ефективному екологічному

вихованню молодшого школяра.

Актуальність дослідження. Проблема екологічної виховання молодших школярів знайшла своє відображення у працях таких видатних науковців, як: Г. Білявський, А. Захлебний, В. Крисоченко, І. Ковальчук, А. Степанюк, О. Химинець, та інших.

Ефективні форми, методи та засоби екологічного виховання на уроках «Я досліджую світ» визначили такі науковці, як: Л. Беленька, Г. Пустовіт, Ю. Рева, Л. Руденко, Г. Ткачук, Л. Царик та ін.

Мета статті – теоретичний аналіз та практична перевірка ефективності авторської програми екологічного виховання молодших школярів на уроках «Я досліджую світ».

Екологічне виховання – цілеспрямований вплив на духовний розвиток дітей, формування у них ціннісних установок, морально-екологічної позиції особистості, вміння і навичок екологічно обґрунтованої взаємодії з природою і соціумом. Процес освоєння дитиною навколишнього світу, як і процес розвитку особистості, є безперервним і, відрізняється своєю інтенсивністю.

Процес навчання пов'язаний із використанням певних форм, методів та засобів, завдяки яким діти опановують нові знання. Серед таких форм, варто виділити наступні:

1. *Інтерактивні екологічні заходи* – це позакласні екологічні заходи: вікторини, олімпіади, ток-шоу, екологічні спектаклі.

2. *«Ток-шоу» і «екологічні вистави»* – ці дві форми в широкому плані – рольові ігри. Однак, перший варіант – «ток-шоу» дещо складніший для дітей, ніж «екологічні вистави». «Ток-шоу» несуть основну екологічну інформацію, а «спектаклі» їх доповнюють. У «ток-шоу» учасники гри поділяються на експертів і «зал».

Важливішою педагогічною умовою виховання та освіти разом є організація різноманітних видів діяльності учнів серед природи. Такою формою може виступати навчальна екологічна стежка, де створюються потрібні умови для виконання системи завдань, які організовують і направляють колективну

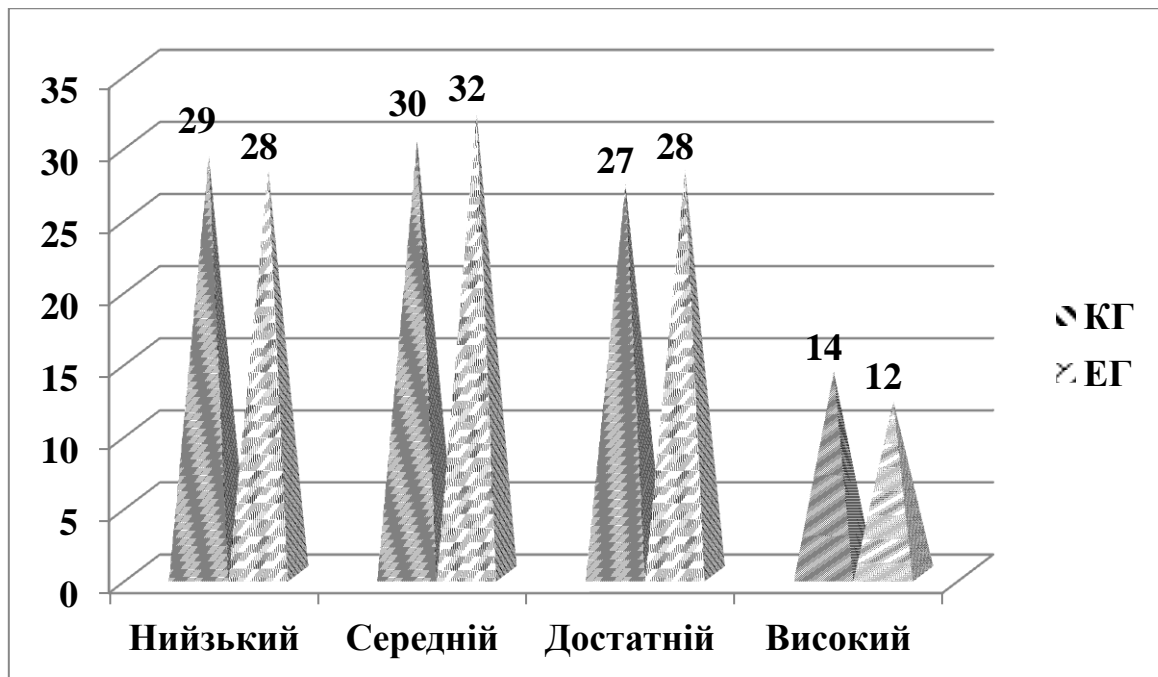
діяльність учнів у природному оточенні [2, с. 17-18].

Екологічна стежка – форма екологічного виховання учнів. Маршрут екологічної стежки вибирається таким чином, щоб на ньому поєднувалися куточки дикою природи і антропогенний ландшафт. Це дозволяє проводити порівняльне вивчення природного і перетвореної природного середовища, щоб діти вчилися оцінювати характер природоперетворювальної діяльності людини.

З метою перевірки рівня екологічної вихованості учнів молодших класів, нами був проведений педагогічний експеримент на базі ЗОШ №28 м. Житомира із учнями 2-х класів (2-А та 2-Б).

Наше дослідження передбачало такі етапи: *констатувальний* експеримент (діагностика наявного рівня екологічної вихованості молодшого школяра); *формуючий* експеримент (розробка авторської програми екологічного виховання дітей молодших класів на уроках «Я у світі»); *контрольний* експеримент (перевірка ефективності педагогічних умов формувального етапу). З метою визначення рівня екологічної вихованості учнів ми виокремили критерії: діяльнісний (вміння, навички); пізнавальний (знання) та особистісний (якості особистості) та рівні: низький, середній, достатній та високий.

На початковому етапі нашого дослідження із застосуванням опитувальника, екологічних загадок, екологічної гри «Звуки тварин та птахів», нами було помічено, що рівень екологічних знань учнів двох класів сягає здебільшого середнього та достатнього показників (*рис. 1*). Серед показників ЕГ високий рівень складав найменше – 12%, переважаючим був достатній рівень (28%), середній – 32%, низький – 28%, У КГ результати були такими: високий рівень – 14%, достатній – 27% середній – 30% та низький 29%.

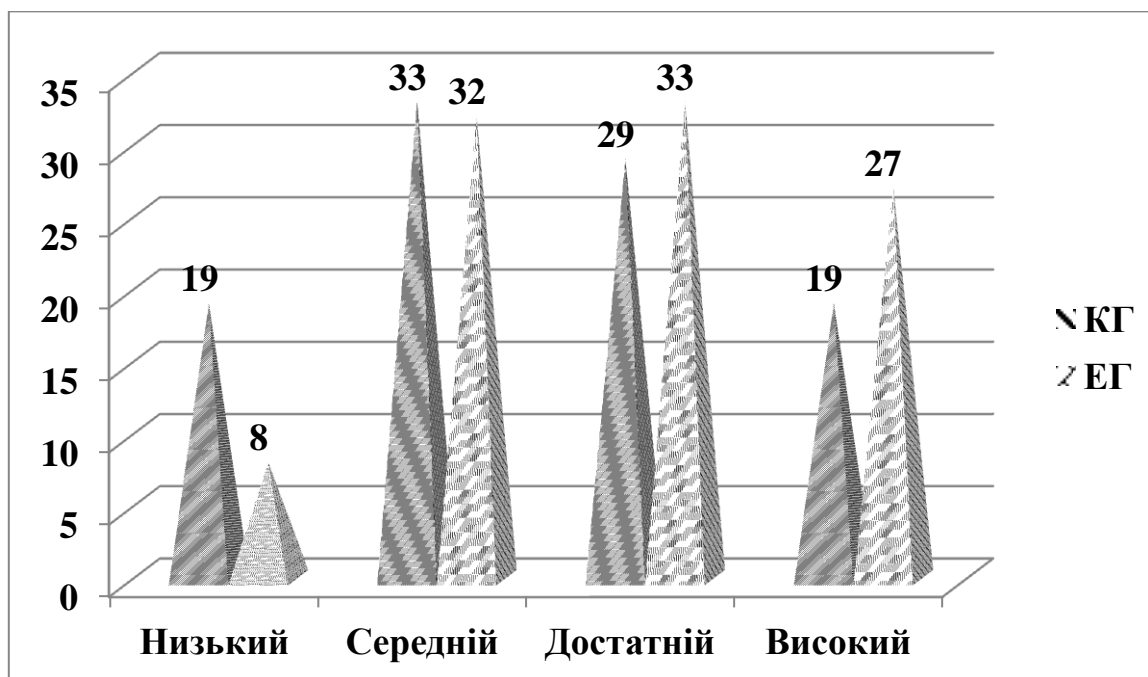
Рис. 1. Рівні екологічної вихованості молодших школярів ЕГ та КГ на констатувальному етапі(у %)

На формувальному етапі нами була проведена система роботи спрямована на формування належного рівня екологічної вихованості дітей, їх позитивного емоційного ставлення до природного довкілля, а також формування культури поведінки дітей та здатність реалізувати свої знання практично. Цьому сприяли такі форми, методи та засоби роботи: бесіда під час проведення різноманітних заходів («Рослини навесні», «В гостях у під сніжника») із метою надання дітям нової інформації та перевірки наявного рівня знань дітей на тему природне довкілля. Дидактичні ігри: «По заповідних куточках України», «Брати наші менші», були спрямовані на пробудження інтересу дітей до діяльності, задля активізації пізнавальних процесів молодшого школяра на занятті.

Також, були проведені вікторини на теми: «Рідкісні рослини Житомирщини», «Заповідні місця України» не лише для засвоєння нових знань, але й для вияву творчості дітьми у процесі роботи. Із метою формування екологічної культури молодшого школяра, його цінностей та екологічно доцільної поведінки, нами були проведені такі заходи, як: «Традиції охорони

тварин», «Традиції охорони рослин», «Вода у житті людини» та ін.

По завершенню впровадження авторської програми розвитку екологічної вихованості учнів метою визначення ефективності експериментально-дослідної програми був проведений контрольний експеримент. Результати контрольного експерименту представлені на *рис. 2*.

Рис. 2. Рівні екологічної вихованості молодших школярів ЕГ та КГ після формувального етапу(у %)

Таким чином, аналіз результатів контрольного експерименту свідчить про зростання показників у обох класах. Зокрема, значно покращилися показники у ЕГ: низький рівень – 8%, середній – 32%, достатній -33% і високий – 27%.

Висновки. Отже, результати експерименту засвідчили ефективність запровадженої авторської програми розвитку екологічної вихованості учнів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма «Освіта» Україна ХХІ століття. – К.: Компас, 2005. – 22 с.
2. Крисоченко В. С. Екологічна культура / В. Крисоченко. – К.: Заповіт, 2013. – С. 17-18.